

Kunskapslyftet – kansakunnan osaamisen hissi

Nils Friberg, Kristianstad

Syksyllä 1995 asetettiin Ruotsissa tiedonko-
hotuskomitea (*Kunskapslyftskommittén*), jon-
ka tehtävänä oli tehdä ehdotuksia aikuisväestön
tietotason kohottamiseksi sekä luoda elinikäi-
sen oppimisen strategia. Viisivuotinen panostus
aikuisväestön koulutukseen, nk. Kunskapslyftet,
käynnistyi heinäkuun alussa 1997. Päävastuu an-
nettiin kunnille, joille jaettiin voimavaroja yh-
teensä noin 90 000 koulutuspaikkaa varten. Kan-
sanopistot saivat Folkbildningsrådetin kautta 10
000 koulutuspaikkaa.

Kunskapslyftet on suurin yksittäinen satsaus
kaikuiskoulutukseen, mitä koskaan on tehty
Ruotsissa. Projektiin osallistuvat kaikki kunnat ja
viidessä vuodessa Kunskapslyftetiin on osallistu-
nut noin 600 000-700 000 ihmistä. Suurhank-
keen kustannukset kohoavat noin 15-20 miljard-
diin Ruotsin kruunuun. Sen päälle tulee vielä
koulutukseen osallistuvien opintotuki, 25-30
miljardia.

Kunskapslyftet-koulutushankkeella on mm. seu-
raavat tavoitteet:

- 1 vähentää työttömyyttä
- 1 kehittää ja uudistaa aikuiskoulutusta
- 1 vähentää koulutuskuiluja
- 1 nostaa koulutustasoa.

Koulutus lähtee yksittäisten ihmisten tarpeista,
edellytyksistä ja toiveista ja siten sitä ohjaa kou-
lutuskysyntä. Jokainen ihminen voi löytää yksi-
löllisen ratkaisun omalle oppimiselleen. Tarkoi-
tus on myös se, että yksilöiden asemaa työmark-
kinoilla ja edessä olevissa opinnoissa vahviste-
taan. Kunskapslyftetin käynnistyessä toteutettiin
myös uusi edullinen opintotuki, erityinen kou-
lutusavustus UBS.

Kunskapslyftet on valtion ja maan kaikkien kun-

tien yhteinen tehtävä. Toteutuneeseen koulu-
tukseen annetaan erityistä valtionapua. Kunnat
hakevat vuosittain varoja sille määrälle koulu-
ta, jonka ne aikovat toteuttaa. Anomuksessa il-
moitetaan myös, mitä laadullisia panostuksia ai-
otaan toteutettua. Niitä toimenpiteitä varten on
erillinen laatuavustus.

Arvostuksia ja tuloksia

Tähän mennessä saadut tulokset osoittavat, että
Kunskapslyftet on onnistunut todella hyvin.
Yli 100 000 ihmistä rekrytoidaan vuosittain eri-
muotoiseen aikuiskoulutukseen. Useimmat – yli
80 prosenttia koulutukseen osallistuneista – ovat
tyytyväisiä tai varsin tyytyväisiä saamaansa kou-
lutukseen.

Kunskapslyftet on mm. saanut aikaan sen, että
aikuiskoulutukseen osallistumista yleensäkin on
pyritty lisäämään ja näin analysoimaan ja poista-
maan opiskelun esteitä. On kehittynyt uusia ta-
poja tehdä yhteistyötä, kun kunnat työskentele-
vät yhdessä muiden toimijoiden, kuten työnvä-
lityksen, ammattiyhdistysorganisaatioiden ja yri-
tysten kanssa tavoittaakseen niin monia ihmisiä
kuin mahdollista.

Useimmissa kunnissa on järjestetty orientoitu-
miskursseja ja panostettu tehostettuun neuvon-
taan. Suunnittelultaan hyvin joustavalla orien-
toitumiskurssilla lähdetään siitä, että osallistuja
saa tilaisuuden pehmeässä muodossa kokeilla,
mitä tulevat aikuisopinnot saattavat sisältää. Kurs-
silla osallistuja saa käyttöönsä myös hyvän neu-
vannon.

Sen lisäksi että monet kunnat panostavat opin-
to-ohjaukseen, ne ovat perustaneet ns. ohjaus-
keskuksia tai infotek'ejä. Niissä aikuiset voivat

saada erilaista apua ja tukea mm. seuraavanlaisissa asioissa:

- 1 yksittäinen neuvonta ja opinto-ohjaus
- 1 osallistumisen orientoitumiskurssiin
- 1 mahdollisuuden saada yksilöllinen opintosuunnitelma

Kunskapslyftet in kattama koulutus toteutetaan komvux-koulutuksena¹, mikä merkitsee sitä, että koulutuspartnerina ovat kuntien komvux-koulut. Komvux toimii kaikissa kunnissa ja se tarjoaa tavanomaisia perusopintoja (vastaa vuosikursseja 1-9) ja lukiotasoista aikuiskoulutusta. Sen lisäksi maahanmuuttajien ruotsinkielen alkeisopetus toteutetaan komvuxin kautta, samoin kuin tietyt osat lukiotason jälkeisestä lisäkoulutuksesta ja erityisammattikoulutuksesta (tämä koulutus siis vastaa ammattikouluissa saatavaa koulutusta).

Kuitenkin tärkeä osa Kunskapslyftetia on tarjota monipuolisia vaihtoehtoja, jolloin lähtökohtana ovat aikuisten tarpeet ja kiinnostus. Se merkitsee sitä, että kunnat, jotka ovat päävastuullisia Kunskapslyftetistä, käyttävät suuremmassa määrin muita järjestäjiä kuin vain omia komvux-organisaatioitaan. Tällaisia tahoja ovat kansanopistot, opintokeskukset ja yksityiset koulutuksen järjestäjät.

Yksi kunnianhimoinen tavoite on ollut luoda niin joustavat opiskelumahdollisuudet kuin mahdollista. Tämä on merkinnyt sitä, että monissa kunnissa järjestetään koulutusta, joka sisältää seuraavia opiskelumahdollisuuksia:

- 1 päiväopintoja, iltaopintoja ja pyhäpäiväopintoja
- 1 kesäopintoja sekä loma-ajan opintoja
- 1 usein edeltäviä kurssistartteja
- 1 etäopetusta
- 1 joustavaa opiskelua (yksilöllinen opiskelutahdi opastuksineen)

Monissa kunnissa on luotu tai aiotaan luoda opintokeskus, missä tarjotaan epätavallisia opiskelumahdollisuuksia. Toisinaan nämä keskukset on yhdistetty ohjauskeskuksiin.

Kunnianhimoinen tavoite on myös lisätä am-

mattisuuntautunutta koulutusta aikuisten lukio-koulutuksessa. Moni Kunskapslyftet in piirissä järjestetty koulutus on tähdännyt ammattiin tai koulutus on ollut yhdistelmä yleisiä aineita ja ammattiaineita.

Ruotsin aikuiskoulutuksessa on jo kauan arvostettu aikuisten ennestään omaavia tietoja ja taitoja, mikä on otettu huomioon koulutukseen otettaessa. Aikuiset ovat voineet laskea hyväkseen aiemman osaamisensa päästäkseen nopeammin etenevälle kurssille tai jopa voidakseen loikata jonkin tason yli suoraan seuraavalle tasolle. Kunskapslyftet in yhteydessä on tätä piirrettä korostettu ja näin voitu hankkia aiemmasta osaamisesta pätevyysmerkintä. Kunskapslyftet in käynnistymisen jälkeen suuri joukko kuntia on luonut aikuisille mahdollisuuden pätevoittää taitonsa ja valmiutensa.

Tiedonkohotuskomitea ehdotti loppuraportissaan Kunskapslyftet in jatkamista Kunskapsbygget-nimen² alla. Ehdotetaan opiskelupaikaluvun pudottamista puoleen aiemmasta 100 000:sta. Kuluvan vuoden lopussa hallitus antaa laajan esityksen tulevaisuuden aikuiskoulutukseksi. Paljon siitä, mitä on nyt kokeiltu Kunskapslyftet in puitteissa, vakinaistunee hallituksen tulevassa esityksessä.

Viitteet

1 Komvux tarkoittaa aikuisille kunnallisesti järjestettävää lukio- ja ammattikoulutuksen opetusta, missä voi opiskella yksittäisiä aineita tai koko koulutusohjelman. Komvux kattaa koko maan. Se on hyvin keskeinen ja maksuton joka miehen aikuiskoulutusmuoto.

2 Suomenkielinen termi voisi kenties olla - hieman kömpelöntuntuisesti, mutta ideaa hyvin kuvaten - tiedon rakennustyömaa (toim. ehdotus).